

УДК 339.138

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/180-19>**Іртищева І.О.**

доктор економічних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної роботи та інноваційної діяльності,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7025-9857>

Богатирьов К.О.

доктор економічних наук, професор,
заступник директора Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та реабілітації,
Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7224-7892>

Романенко С.С.

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри спортивних ігор,
Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4446-9244>

Irtysheva Inna

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Bogatyrev Konstantin, Romanenko Serhii

Southern Ukrainian National Pedagogical University K. D. Ushinsky

ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАВДАННЯ УПРАВЛІННЯ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Процеси глобалізації впливають на всі сфери економічної діяльності, в тому числі і на спортивно-оздоровчу, змінюючи при цьому стиль управління ними. Необхідно зауважити, що процеси глобалізації на спортивно-оздоровчу діяльність можуть впливати як прямо, так і опосередковано, маючи при цьому значні наслідки або навпаки. Так сучасним викликом глобалізації є COVID-19, визнаний Всесвітньою організацією охорони здоров'я загальносвітовою пандемією. Метою статті є дослідження особливостей та завдань управління спортивно-оздоровчою діяльністю в умовах глобальних викликів. Досліджено особливості та завдання управління спортивно-оздоровчою діяльністю в умовах глобальних викликів. Визначено, що важливим аспектом в управлінні спортивно-оздоровчою діяльністю є державне регулювання та підтримка, що забезпечить впровадження здорового способу життя та покращення фізичного й психологічного стану населення. Розкрито основні напрями державної політики у галузі регулювання ринку спортивно-оздоровчої діяльності, до них відносять: організаційну діяльність з проведення масових змагань і спортивно-оздоровчих заходів та підготовку фахівців високої кваліфікації. Визначено напрями управління спортивно-оздоровчою діяльністю в Україні, до яких належить: розробка законодавчо-нормативної бази, удосконалення структур управління та перехід на програмно-цільове управління. Розкрито чинники, що мають найбільш суттєвий вплив на управління спортивно-оздоровчою діяльністю належить: системи фінансування, в тому числі цільове, поліпшення та покращення системи підготовки кадрів і науково-методичного забезпечення, розширення міжнародної діяльності та використання передового досвіду. Наголошено, що серед основних завдань розвитку спортивно-оздоровчої діяльності в Україні є державне-приватне партнерство, що забезпечить оптимальне поєднання державного управління зі створенням умов для ринкового регулювання соціально-економічних процесів у цій галузі.

Ключові слова: спортивно-оздоровча діяльність, глобальні виклики, COVID-19, особливості управління, завдання.

FEATURES AND TASKS OF SPORTS AND HEALTH ACTIVITY MANAGEMENT UNDER GLOBAL CHALLENGES

Globalization processes affect all spheres of economic activity, including sports and health activities, changing this management style. It should be noted that globalization can, directly and indirectly, affect sports and health activities, having significant consequences or vice versa. Such a modern challenge of globalization is COVID-19, recognized by the World Health Organization as a global pandemic. The aim of the study. The article aims to study the features and tasks of managing sports and health activities in the context of global challenges. Peculiarities and functions of managing sports and health activities in global challenges are studied. It was determined that a significant aspect in the management of sports and health activities is state regulation and support, which ensures the introduction of a healthy lifestyle and improvement of the physical and psychological state of the population. The main directions of state policy in regulating the market of sports and health activities are disclosed. They include organizational activities for holding mass competitions, sports and health events, and training highly qualified specialists. The directions of management of sports and health activities in Ukraine have been determined, including the development of the legislative and regulatory framework, improvement of the management structure, and transition to

programmatic management. The factors that significantly impact the direction of sports and health activities include: funding systems; targeted improvement and improvement of the personnel training system and scientific and methodological support; expansion of international movements; the use of best practices. It is emphasized that among the main tasks of developing sports and health activities in Ukraine is a public-private partnership, which ensures an optimal combination of state management with the creation of conditions for market regulation of socio-economic processes in this field.

Keywords: sports and health activities, global challenges, COVID-19, features of management, tasks.

JEL classification: M11, O32

Постановка проблеми. Процеси глобалізації впливають на всі сфери економічної діяльності, в тому числі і на спортивно-оздоровчу, змінюючи при цьому стиль управління ними. Необхідно зауважити, що процеси глобалізації на спортивно-оздоровчу діяльність можуть впливати як прямо, так і опосередковано, маючи при цьому значні наслідки або навпаки. Так сучасним викликом глобалізації є COVID-19, визнаний Всесвітньою організацією охорони здоров'я загально-світовою пандемією. Зрозуміло, що це сучасна проблема людства, яка призводить до людських втрат і наслідки якої (як прямі, так і опосередковані) можна буде оцінити лише з часом, проте вже зараз вона встигла позначитися на певних суттєвих змінах світового економічного порядку призвівши до обмеження людської і трудової мобільності, закриття кордонів, ускладнення руху людей, капіталів та товарів, звуження ринків, а, відтак, й зменшення обсягів виробництва [1]. Саме тому дослідження особливостей та завдань управління спортивно-оздоровчою діяльністю в умовах глобальних викликів є досить актуальним та своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз впливу глобалізаційних процесів на розвиток соціально-економічних систем, присвячені праці відомих учених: Блінова А., Даниленко Ю., Кацнельсона В., Щупаківського Р. та інших. Дослідження основних засад управління спортивно-оздоровчою діяльністю присвячені праці К. Богатирьова, І. Бошинди, Л. Ібрагімової, Е. Ібрагімова, І. Іртищевой, Т. Забаштанської, Ю. Наумко, М. Стегней, Р. Сіренко, В. Солопенко, М. Третьякової, І. Лапичка, І. Черданцева, С. Цимбалюк та ін. Однак постійних вплив різних глобалізаційних викликів (серед яких COVID-19) приводе до зміни управлінського стилю управління соціально-економічними системами. Саме тому, дослідження особливостей та завдань управління спортивно-оздоровчою діяльністю в умовах глобальних викликів є досить актуальним.

Метою статті є дослідження особливостей та завдань управління спортивно-оздоровчою діяльністю в умовах глобальних викликів.

Вклад основного матеріалу. Дослідження присвячені впливу існуючих та потенційних наслідків COVID-19 для соціально-економічних систем виявили наступні результати:

– у середньостроковій перспективі це зниження темпів економічного зростання провідних економік світу на 2,5–6,0% [2];

– збитки світової економіки біля 3,0 трлн дол. США, що співставно з рецесією, яка наступила в підсумку світової фінансової кризи 2008 р. [3];

– зниження конкурентоспроможності двох провідних економік світу – Китаю та США у результаті погіршення функціонування ланцюжків поставок і споживання сировини та продукції [4];

– спад ділової (біржової) активності в країнах Америки, Європи, Азійсько-Тихо-океанського регі-

ону, зниження попиту та цін на нафту, погіршення кон'юнктури на ринку металів [5];

– ускладнення та уповільнення виробничих процесів практично по всьому світу через проблеми з поставками комплектуючих з Китаю, зниження рентабельності в авіаційному та морському транспорті, труднощі в туристичному й готельно-ресторанному бізнесі та навпаки – зростання прибутків ігрового бізнесу, компаній, які спеціалізуються на наданні послуг через мережу Інтернет [6].

Отже, серед глобальних проблем, що спричинила пандемія COVID-19 є зниження темпів економічного зростання та конкурентоспроможності економік, погіршення логістичних шляхів, ускладнення та уповільнення виробничих процесів, що приведе до погіршення стану соціально-економічних систем. На фоні всього цього важливо відмітити про погіршення психічного та фізичного стану здоров'я всього суспільства. Вважаємо, що ефективне управління спортивно-оздоровчою діяльністю в умовах глобальних викликів дозволить забезпечити не тільки зміцнення психічного та фізичного стану здоров'я суспільства, а ще буде один із стратегічних напрямів зміцнення економічного зростання та конкурентоспроможності економік.

Серед основних особливостей управління спортивно-оздоровчою діяльністю в Україні є державне регулювання. Леонова Ю. О. та Бондар А. С. наголошують, що «В умовах соціально-економічних змін і перетворень в українському суспільстві залишається актуальною необхідність державної підтримки сфери фізичної культури і спорту. Лише за умови ефективного державного регулювання можлива актуалізація та впровадження здорового способу життя, покращення фізичної підготовки людей різних вікових категорій, формування фізично і психологічно здорової особистості» [7, с. 194]. Важливим аспектом в управлінні спортивно-оздоровчої діяльності є державне регулювання та підтримка, що забезпечить впровадження здорового способу життя та покращення фізичного й психологічного стану населення.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» зазначено, що держава регулює відносини у спортивно-оздоровчій сфері шляхом формування державної політики в даній галузі, створення відповідних державних органів, фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, нормативно-правового та іншого забезпечення розвитку фізичної культури і спорту, а також визнання широкого самодіяльного статусу фізкультурно-спортивного руху в Україні і комплексної взаємодії державних органів з громадськими організаціями фізкультурно-спортивного спрямованості. Держава визнає і всебічно підтримує олімпійський рух в Україні, діяльність всеукраїнських фізкультурно-спортивних товариств, національних спортивних федерацій, інших громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямованості [8].

Відповідно до законодавчо-нормативної бази, що регулює відносини у спортивно-оздоровчій діяльності, держава формує систему органів управління із забезпечення повноцінного функціонування цієї сфери. Важливим завданням управління спортивно-оздоровчої діяльності є комплексна взаємодія органів публічної влади із громадськими організаціями, що забезпечує функціонування та її регулювання, визначення подальших перспектив розвитку. Однак, першочерговим завданням у сфері управління спортивно-оздоровчою діяльністю є формування державної політики.

Основні напрями державної політики у галузі регулювання ринку спортивно-оздоровчої діяльності зображено на рис. 1. До них відносять: організаційну діяльність з проведення масових змагань і спортивно-оздоровчих заходів; підготовку фахівців високої кваліфікації.

Основні напрями управління спортивно-оздоровчою діяльністю та чинники впливу на неї наведено на рисунку 1.

До напрямів управління спортивно-оздоровчою діяльністю в Україні належить: розробка законодавчо-нормативної бази, удосконалення структур управління та перехід на програмно-цільове управління. До чинників, що мають найбільш суттєвий вплив на управління спортивно-оздоровчою діяльністю належить: системи фінансування, в тому числі цільове, поліпшення та покращення системи підготовки кадрів і науково-методичного забезпечення, розширення міжнародної діяльності та використання передового досвіду.

Отже, серед основних особливостей управління спортивно-оздоровчою діяльністю є формування державної політики та державне регулювання. Однак більшість науковців наголошують, що надмірне державне регулювання може негативно вплинути на подальший розвиток спортивно-оздоровчої діяльності. Фактори негативного впливу державного регулювання розвитку спортивно-оздоровчою діяльністю в Україні наведено на рисунку 3.

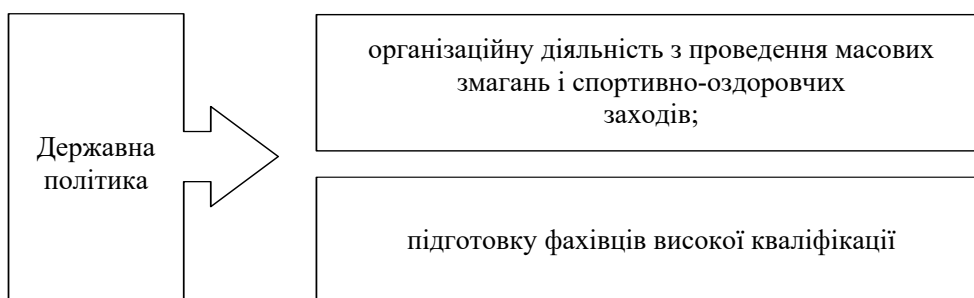

Рис. 1. Державна політика у галузі регулювання ринку спортивно-оздоровчої діяльності
Джерело: згруповано автором [9, с. 227]

Рис. 2. Напрями управління спортивно-оздоровчою діяльністю та чинники впливу на неї
Джерело: згруповано автором [10, с. 76]

До факторів негативного впливу державного регулювання розвитку спортивно-оздоровчою діяльністю в Україні відносять: низький рівень уваги з боку держави щодо розвитку спортивно-оздоровчої діяльності та забезпечення конституційних прав громадян до доступу заняття спортом, незначне фінансування розвитку спортивно-інфраструктури, низька якість надання спортивно-оздоровчих послуг, відтік висококваліфікованих кадрів. Окрім державного регулювання, більшість світових країн показують позитивний досвід у розвитку спортивно-оздоровчої діяльності завдяки працедавцям. Саме працедавці стимулюють свій персонал до зайняття спортивно-оздоровчою діяльністю, створюючи відповідну спортивну інфраструктуру. Однак, на відміну від розвинених країн, працедавці в Україні практично не заохочують працівників, які підтримують свою спортивну форму і ведуть здоровий спосіб життя.

Отже, окрім завдань державного регулювання спортивно-оздоровчої діяльності, необхідно відмітити перспективи її розвитку. Завдання розвитку спортивно-оздоровчої діяльності наведено на рис. 4.

Отже, серед основних завдань розвитку спортивно-оздоровчої діяльності в Україні є державне-приватне партнерство, що забезпечить оптимальне поєднання державного управління зі створенням умов для ринкового регулювання соціально-економічних процесів у цій галузі. Цимбалюк С. наголошує, що «Партнерство між державою і спортивним рухом призводить до формування загального курсу національної політики» [12, с. 61].

Висновки. Досліджено особливості та завдання управління спортивно-оздоровчою діяльністю в умовах глобальних викликів. Визначено, що важливим аспектом в управлінні спортивно-оздоровчої діяльності є державне регулювання та підтримка, що забезпечить впровадження здорового способу життя та покращення фізичного й психологічного стану населення. Розкрито основні напрями державної політики у галузі регулювання ринку спортивно-оздоровчої діяльності, до них відносять: організаційну діяльність з проведення масових змагань і спортивно-оздоровчих заходів та підготовку фахівців високої кваліфікації.

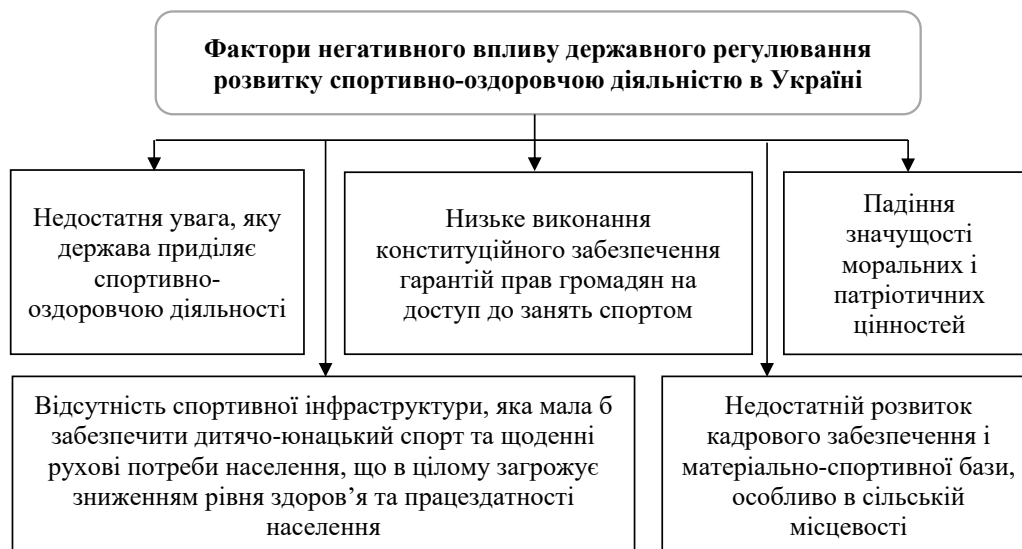

Рис. 3. Фактори негативного впливу державного регулювання розвитку спортивно-оздоровчою діяльністю в Україні

Джерело: [11]

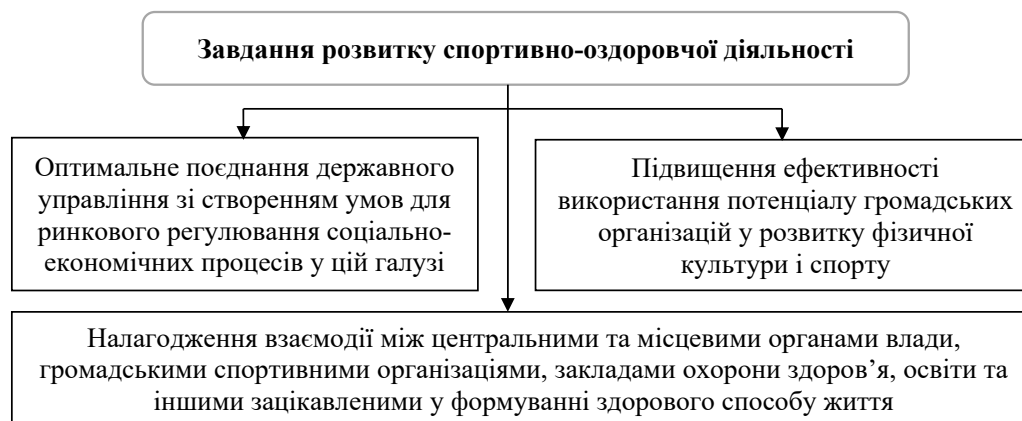

Рис. 4. Завдання розвитку спортивно-оздоровчої діяльності

Джерело: [12, с. 61]

Визначено напрями управління спортивно-оздоровчою діяльністю в Україні, до яких належить: розробка законодавчо-нормативної бази, удосконалення структур управління та перехід на програмно-цільове управління. Розкрито чинники, що мають найбільш суттєвий вплив на управління спортивно-оздоровчою діяльністю належить: системи фінансування, в тому числі цільове, поліпшення та покращення системи під-

готовки кадрів і науково-методичного забезпечення, розширення міжнародної діяльності та використання передового досвіду. Наголошено, що серед основних завдань розвитку спортивно-оздоровчої діяльності в Україні є державне-приватне партнерство, що забезпечить оптимальне поєднання державного управління зі створенням умов для ринкового регулювання соціально-економічних процесів у цій галузі.

Список використаних джерел:

1. Щупаківський Р. В. Сучасні виклики глобалізації та актуальність їх державного регулювання в системі забезпечення конкурентоспроможності національної економіки. *Економіка і суспільство*. 2021. Випуск 34. URL: <https://doi.org/10.32782/524-0072/2021-34-97> (дата звернення: 25.04.2022).
2. Блінов А. Вірус рецесії: чим обернеться епідемія COVID-19 і хто постраждає найбільше. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/03/18/pogljad/ekonomika/virus-recesiyi-chym-obernetsya-epidemiya-covid19-xto-postrazhdaye-najbilshe> (дата звернення: 25.04.2022).
3. Коронавірус може призвести до масштабного економічного шоку в Європі. URL: <https://susplne.media/18912-koronavirus-moze-prizvesti-do-masstabnogo-ekonomichnogo-soku-v-evropi-lagard> (дата звернення: 25.04.2022).
4. Каценельсон В. Коронавірус вб'є економіку? URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/koronavirus-novini-yakepidemiya-vpline-na-ekonomiku-kitayu-i-ssha-50074292.html> (дата звернення: 25.04.2022).
5. Уроки китайського коронавірусу. Частина 1. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2881684-urokikitajskogo-koronavirusu-castina-1.html> (дата звернення: 25.04.2022).
6. Даниленко Ю. Приводи для оптимізму, міфи та економічні наслідки. *Коронавірусний дайджест*. 2020. № 3. URL: <https://voxukraine.org/uk/privodi-dlya-optimizmu-mifi-ta-ekonomichni-naslidki-kronavirusnij-dajdzhest-3> (дата звернення: 25.04.2022).
7. Леонова Ю. О., Бондар А. С. Управління ринком спортивно-оздоровчих послуг: проблеми та особливості. *Інфраструктура ринку. Серія: Економіка та управління підприємствами*. 2020. Вип. 43. С. 189–195.
8. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24 грудня 1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 25.04.2022).
9. Кузьменко О. О. Реалізація державної програми у сфері фізичної культури і спорту. *Науковий вісник молодих вчених*. 2010. Вип. 1 (1). С. 225–229.
10. Павелко А. Спорт як специфічний об'єкт державної політики. *Актуальні проблеми державного управління*. 2007. Вип. 1 (27). С. 76–82.
11. Нікітенко С. В. Особливості фінансування фізичної культури та спорту в Україні. *Державне управління*. 2016. № 1 (53). С. 54–58.
12. Цимбалюк С. Сутність та економічна роль спортивно-оздоровчої сфери регіону. *Економічний дискурс*. 2021. Випуск 1–2. С. 57–65.
13. Крамаренко І. С., Козаченко Л. А., Стищенко О. В., Карабін К. О. Інклюзивний туризм – інвестиційна складова економіки регіону. *Агроекономіка*. 2020. № 11. С. 83–89.
14. Zhuravel Y., Popadynets N., Irtyshcheva I., Stetsiv I., Stetsiv I., Hryhoruk I., Boiko Y., Kramarenko I., Hryshyna N., Trushlyakova A. Management Aspects in the Higher Education Quality Assurance System. *International Conference on Human Interaction and Emerging Technologies*. 2021. P. 635–642.
15. Іртішчева І. О., Крамаренко І. С., Іртішцев О. С., Гарагуля А. В., Ставцов Р. В. Цифрова економіка в Україні: виклики сьогодення та завдання управління. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: <http://ojs.dsau.dp.ua/index.php/efektyvna-ekonomika/article/download/2405/2332> (дата звернення: 25.04.2022).
16. Melikh O., Irtyshcheva I., Bogatyrev K. Organizational and economic fundamentals of development of sports tourism in the system of management of sports and health activities. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. № 5(5). P. 79–83.
17. Melikh O., Bogatyrev K., Irtyshcheva I. Conceptual approaches to the development of health-improving tourism. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. № 5(2). P. 131–136.

References:

1. Schupakiv'skyj R. V. (2021) *Suchasni vyklyky hlobalizatsii ta aktual'nist' ikh derzhavnoho rehulivannia v systemi zabezpechennia konkurentosproможnosti natsional'noi ekonomiky* [Modern challenges of globalization and the relevance of their state regulation in the system of ensuring the competitiveness of the national economy]. *Economy and Society*, no. 34. Available at: <https://doi.org/10.32782/524-0072/2021-34-97> (accessed 25 April 2022).
2. Blinov A. (2020) *Virus retsesii: chym obernet'sia epidemiia COVID-19 i kto postrazhdaye najbil'she* [Recession virus: what will the epidemic of COVID-19 turn out to be and who will suffer the most]. Available at: <https://www.slovoidilo.ua/2020/03/18/pogljad/ekonomika/virus-recesiyi-chym-obernetsya-epidemiya-covid19-xto-postrazhdaye-najbilshe> (accessed 25 April 2022).
3. *Koronavirus moze pryzvesty do masstabnogo ekonomichnogo shoku v Yevropi* [The coronavirus can lead to a large-scale economic shock in Europe]. Available at: <https://susplne.media/18912-koronavirus-moze-prizvesti-do-masstabnogo-ekonomichnogo-soku-v-evropi-lagard> (accessed 25 April 2022).
4. Katsenel'son V. *Koronavirus vb'ie ekonomiku?* [Will the coronavirus kill the economy?] Available at: <https://nv.ua/ukr/opinion/koronavirus-novini-yakepidemiya-vpline-na-ekonomiku-kitayu-i-ssha-50074292.html> (accessed 25 April 2022).
5. *Uroky kytajskoho koronavirusu. Chastyna 1* [Lessons from the Chinese coronavirus Part 1]. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2881684-urokikitajskogo-koronavirusu-castina-1.html> (accessed 25 April 2022).
6. Danylenko Yu. (2020) *Pryvody dlia optymizmu, mify ta ekonomichni naslidky* [Reasons for optimism, myths and economic consequences]. *Corona virus digest*, no. 3. Available at: <https://voxukraine.org/uk/privodi-dlya-optimizmu-mifi-ta-ekonomichni-naslidki-koronavirusnij-dajdzhest-3> (accessed 25 April 2022).

7. Leonova Yu. O., Bondar A. S. (2020) Upravlinnia rynkom sportyvno-ozdorovchych posluh: problemy ta osoblyvosti [Management of the sports and health services market: problems and features]. *Market infrastructure. Series: Economics and enterprise management*, no. 43, pp. 189–195.

8. *Pro fizychnu kul'turu i sport* [On physical culture and sports]: Law of Ukraine dated December 24, 1993. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (accessed 25 April 2022).

9. Kuzmenko O. O. (2010) Realizatsiia derzhavnoi prohramy u sferi fizychnoi kul'tury i sportu [Implementation of the state program in the field of physical culture and sports]. *Young Scientists Journal*, no. 1 (1), pp. 225–229.

10. Pavelko A. (2007) Sport iak spetsyfichnyj ob'iekt derzhavnoi polityky [Sport as a specific object of state policy]. *Aktual'ni problemy derzhavnogo upravlinnia*, no. 1 (27), pp. 76–82.

11. Nikitenko S.V. (2016) Osoblyvosti finansuvannia fizychnoi kul'tury ta sportu v Ukraini [Peculiarities of financing physical culture and sports in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, no. 1 (53), pp. 54–58.

12. Tymbaliuk S. (2021) Sutnist' ta ekonomichna rol' sportyvno-ozdorovchoi sfery rehionu [The essence and economic role of the sports and recreation sphere of the region]. *The Economic Discourse*, no. 1-2, pp. 57–65.

13. Kramarenko I. S., Kozachenko L. A., Stytsenko O. V., Karabin K. O. (2020) Inkluzyvnyj turizm – investytsijna skladova ekonomiky rehionu [Inclusive tourism is an investment component of the region's economy]. *Ahrosvit*, no. 11, pp. 83–89.

14. Zhuravel Y., Popadynets N., Irtysheva I., Stetsiv I., Stetsiv I., Hryhoruk, I., Boiko Y., Kramarenko I., Hryshyna N., and Trushlyakova A. (2021) Management Aspects in the Higher Education Quality Assurance System. *International Conference on Human Interaction and Emerging Technologies*, pp. 635–642.

15. Irtysheva I. O., Kramarenko I. S., Irtyshev O. S., Harahulia A. V., Stavtsov R. V. (2020) Tsyfrova ekonomika v Ukraini: vyklyky s'ohodennia ta zavdannia upravlinnia [Digital economy in Ukraine: current challenges and management tasks]. *Efektivna ekonomika*, no. 7. Available at: <http://ojs.dsau.dp.ua/index.php/efektyvna-ekonomika/article/download/2405/2332> (accessed 25 April 2022).

16. Melikh O., Irtysheva I., Bogatyrev K. (2019) Organizational and economic fundamentals of development of sports tourism in the system of management of sports and health activities. *Baltic Journal of Economic Studies*, no. 5(5), pp. 79–83.

17. Melikh O., Bogatyrev K., Irtysheva I. (2019) Conceptual approaches to the development of health-improving tourism. *Baltic Journal of Economic Studies*, no. 5(2), pp. 131–136.